

Hazon Ish (Avraham Yeshaya Karelitz), Laws of Mourning, 208:7

[Paragraph on bottom of right column and continuing top of left column]

In the *Pithei Teshuva* 363:5 in the name of the *Nodah Bihuda* and the *Hatam Sofer*, if there is a sick person in front of us it is permissible to defile the body [of the dead] to save a life. But if there is not a sick person in front of us, it is forbidden. However, the distinction is not whether or not the sick person is in front of us, rather it depends on whether or not the ailment is to be found at the time because of an epidemic, God forbid, like enemies sieging a town near the border. . . . However, in a time of peace it is not considered to be “saving a life” (*pikuah nefesh*) even though at a future time one might be in need, just as one doesn’t make weapons on Shabbat in times of peace Therefore, it is not considered a potential “saving a life” regarding a future possibility when the condition does not presently exist

שמתירעין עלה [אף שאין בשעה זו חולה קמן] משום חולי מהלכת הו"ל כחיונים שצ"ו צעיר הסמוך לספר וכדאמר עירובין מ"ה א' וזכרתי זמן מן הזמנים שיטערכו לה כמו שאין עושין בלי זיון בשבת בשעת שלי דא"כ בעלת כל הנאות, אלא לא מקרי ספק פ"י דדברים עתודים שבהו ח"ן להם כל זכר, וזכרתי שאין לנו נקראים בעתידות, ופעמים שמה שהבנותם לכלכל מתהפך לרופן, והלכך ח"ן דמים בשביל עתידות רחוקות, וגם משום לורך רבים אפשר דלא הו"ל אלא כשמזיק את הרבים וכמש"כ לק' ס"י ר"ע סק"ז.

איברא מש"כ הח"ם דיש בזה ג"כ משום אה"כ וא"כ אף בפרט מדרכי ליבור שאין לנו מוזכרין על גיוולו אסור, ז"ע, דאפשר דכיון דח"ן כאן רק ראי' בעלמא ואין ראי' זו נמכרת בשכר לא מקרי הנאה, ולמש"כ בשו"ע ס"י שמי"ט דמת עב"מ אסור זכארה מוכה כן בצרות מ"ה א' דשלקו זונה ללמוד את מנין הצבים, ומיכה כבר הכריע הגר"א שם דמת עב"מ מותר בהנאה, ומיכה כיון שלא הביא הגר"א ה"א דצרות משמע דס"ל דלא השיגה הנאה.

(ח) יו"ד ס"י שס"ג ס"ד מקום שזכרנו לקבור במהמורות בלא ארון עד שיחטכל בו, ר"ל אף שאין מקברין ע"מ לפנות אלא מחוץ הדחק שאי אפשר לקבורו פכשוו בצדודו, כגון בקוברין אוחו ח"ן מביה"ק, אבל לכתחילה ח"ן לקבור ע"מ לפנותו מ"מ מותר לקבור בלא ארון ע"מ לתמו אה"כ בארון ומשמע דמותר לפנותו ג"כ לקבר אחר כיון דנוטלין אותו ליטנו בארון וכי הרמב"ן העטם שניחו ע"מיתו מן הדין, וכ"כ צירי הובא בח"ה, ויש לפי' ולכאורה הוא כחיון קמח בגמי סנהדרין מ"ז ב' דבעין עיכול בשביל לרי"א שם דמצי חזו לער"א דקברא הו"ל כפרה ח"ן לורך למרה עיכול הכשר, ואפשר דהנוהגים כן ס"ל דבעין עיכול בשביל מורה ר"ה דגם עיכול מכפר ואף דמצי חזו לער"א דקבורה כבר איכפר ולא רשע הוא מ"מ עדין מחובר כפרה הוא. ואם מלקטין ע"מיתו אה"כ לקבר אחר נראה דנוטלין גם הפושחו דלא גרע מקבר הנמלא דאפי"ג דנקבר ע"מ לפנות יש לו תפוסה, אבל אם נותנו בארון בקבר הראשון אפשר דח"ן הארון מפסיק וא"ל ליהן התפוסה בארון. [א"ה, ישי' לק' ס"י ר"י סקט"ו].

יו"ד ס"י שס"ג ס"ה. [א"ה, ע"י לק' ס"י ר"ע סק"ח].

(ט) מ"א ס"י חקט"ו סק"ך הוכיח דמורה לקבור את הגפלים, והא דתקן אהלות פט"ז מ"ה צור שמטילין לתוכי גפלים כי דמ"מ קבורה היא כמש"כ ר"ש פט"ז מ"ה, וכונתו לדברי ר"ש שם במתו דאמר שאם התקינו לקבר יש להם תפוסה, ואין זה מספיק דכ"י דיש לכן תפוסה מ"מ ודאי לא יא' ידי תפוסה קבורה שכי חונו משומר וכדמציא בחוס' שחולדה וצדלם מלזין שם ולכך הכור טבור, ולמאי שהוכיח המ"א מסוגיא דגדה ג"ז א' דאיכא נמי לא חלין [וכונתו מדאינטריך קרא למטעני גפלים ומשמע דבלא קרא הן בכלל מלזת קבורה כגדולים ואין לומר דכונתו למש"כ ח"ן שם ג"ו ב' דרק לפי שעה היו קוברין ואה"כ מסלקין אוחו לביה"ק, וע"ז אמר בגמ' מאי דרוש כ"י ד"ה דהא דאמר בגמ' מאי דרוש ע"כ קאי אה"כ דר"י דהיו משליכין דלח"ק שהיו קוברין א"ל עטם דודאי ח"ן איסור דבדר ומשמע דהשליכה דר"י היינו בבית ולא פליג דצית העמלות של טחים מעמאין צאהל דחייטין שמה מושק' שם נפל, ויותר נראה דר"י מטהר דחלין דחיה גוררתו, וזה שסוים שחיה גוררתו והלכך טבור, ואין שופרש ח"ן מזה ככרת דיש בו משום ל"ת דכשנתיחו עד שחיה גוררתו ודאי ציעל מלזת קבורה] ודאי צעי קבורה גמורה בסמימת הקבר להיות משומר, ומש"כ עוד דאיירי בשפיר, נמי חינו מספיק דהא לתירזן בתרא בגמ' ע"ז מ"ב א' איירי בגמ' גמור, ועוד מספק נמי אסור לכתוב, ובמשנתנו ח"ן מלקט ע"ס טעם אלא דמטילין שם גפלים גמורין

קבורה איכא או לגמרי אימטיט ממלזת קבורה, וצירושלמי דריש ל"י מקבר הקברנו ומשמע דלגמרי אימטיט ממלזת קבורה ואפי"ג דבגמ' סנהדרין מ"ז ב' אחר קבורה משים ציוני או משום כפרה ל"ל דדוקא בראשו ורובו איכא ציוני ולא באבר, אבל קשה דציוני שם ממטע לאצרים מקרא דלה, יאס ח"ן שם מלזת קבורה למה לי למטעני לא מצטוה לדעת הסוצרים שאין כהן ממטע לקרובים שלא לורך דלא אנטריך קרא אלא אפי' להסבירים צו"ד ס"י שעי"ג ס"ה דמטעני שלא לורך הותרה שלא לורך אבל לאחר סתימת הגולל ומתוך שהותרה לורך הותרה שלא לורך אבל לאחר סתימת הגולל אכ"ר כדאיתא בש"ע שם, אבל הכא באבר ח"ן ל"ת צו מלזת קבורה כגל לא אנטריך קרא למטעני, ואין לימר דמהא דאימטיט לענין עומדת קרובים ילפינן לענין מלזת קבורה, דא"כ לרב דל"ת ל"י דח"ן כהן ממטע למתו בזמן שהוא חסר גולף שאין מלזת קבורה כהסר אלא ודאי ח"ן לומדים מעומדת קרובים, ואפשר דהא דדריש צו"ד מחקברנו אסמכתא ילפינן מ"מ דוקא, וכן משמע מדקבע לה לענין מ"מ ולא אמרה לענין עיקר קבורה, ובגמ' נזיר שם אמר פרט לבית מה זכות גלל ומלא תריד רקצ ומשמע דכבולו איכא מלזת קבורה יאפי' צפחות משיעור זה איכא מלזת קבורה אלא דצפחות מזה ליכא עומדת לכהן ולפי"ז ח"ן מפנין אף רקצ ואף בנקבר אבר אחר, וי"ע [והא דאמר ר"י חולין קכ"ה ב' יכול להוציאה לתלחין או לשורפה במקומה אפי"ג דמלזת קבורה בקרקע, י"ל דר"ל דאפשר דיעשה צלוסור, וכ"כ בח"י שם שכתבו דמורה ר"י במת שלם שאין דרך לחתכו לפחות מכזית ולשורפו, ור"ל דבקבורה מת שלם זכירי טו"ע אבל בקבורה כזית לאו כו"ע בקיאי להזהר בזה יא' בקזית מותר לחתכו ולשרפו ובשלם הרי אסור לחתכו ס"ל למימר בצפופות דלא אמר ר"י אלא ציכול לעשות ביהמה].

ואי איכא מלזת קבורה בכ"ש אלא לענין מ"מ צעינן ראשו ורובו יש לומר דהא דאמר דחזר אף על אבר וכן צכהן לקרוב היינו אם קצת הוא שצבר ניתנה עומדת לדחות אללו, אבל אם מלא קבור אלא ששתייר אבר הוי כאבר בחלילה, אבל אי העטם דצעי' ראשו ורובו משים דליכא מלזת קבורה צפחות מזה כל שקבור טלו דאיכא מלזת קבורה על האי אבר אף אם מלא כבר קבור כולו ממטע לאבר להשנים קבורתו, ולא אימטיט אלא בלא נקבר כולו כלל, ואפשר דאף אם נקבר כולו בקבר אחר שאין חנו יודעין אותו, מ"מ חזר לקבור האבר כאן, ואין להקשות לפ"ז מאי פריך לרב נזיר מ"ג ב' מהא דחזר על ע"ס כשעורה ח"ן נעמא לחסר ליטני שנקבר ע"י ישראל ז"ל דמ"מ אינו חזר עליו כיון שאם היה כולו קמן חינו מעמא לו.

ובל הכי דתני ס"פ ע"ז דאהלות מלקט ע"ס ע"ס שאין להם תפוסה ח"ן להם דין תפוסה ח"ן לענין עומדת ח"ן לענין חיוב קבורה שאין התפוסה מעיקר הדין צחיוב קבורה אלא שחייבו חכמים לנהוג סלסול דבדר ולא החמירו אלא בקבר גמור אי"צ תפוסה הללמ"מ ח"ן לענין עומדת ח"ן לענין קבורה [ועוד נראה דחיוב קבורה סני נתינו בארץ, ואפי' קבר מקלחו כאן ומקלחו כאן ואפי' לא נתן עליו עפר ג"ע ושזו אינו עובר בשעה ולא צ"ת, אבל משים כבוד מתים חייב לעשות הכל כפי כבוד והוא מומדת המוסר וגמ"ח וכבוד הבירות, והלכך שפיר י"ל שאין עיקר החיוב אלא בראשו ורובו ומ"מ משום כבוד מתים חייב גם על מקלחי ושפיר אנטריך קרא למטע עומדת קרובים כיון דהוא אצו"הו דמלזת קבורה והא דחזר על אבר אפשר דנמי אינו עובר עליו משום לא חנין ומ"מ ממטע לקרובים כמו לזיון שאינן מעשכין דחצינה מלזת מן המובחר, ולפי"ז י"ל דכופל ג"כ ח"ן מלזת קבורה אלא כבוד החיים והמתים ומ"מ אנטריך קרא למטעני שאין ממטע גפלים, ע"י מ"א ס"י חקט"ו סק"ב, וע"י לק' סק"ב].

(ז) בפ"ת ס"י שס"ג סק"ה צ"ס הנו"כ והח"ם דאם יש חולה קמן מותר לגוולו משום פ"י אבל ח"ן חולה קמן אסור, ואין החילוק בין איחא קמן לזיחא קמן, אלא אם מלזי דבדר דכזמן